

PM

**Utlåtande med anledning av uppdaterad dagvattenutredning
för detaljplan Vårgårda Norra**

Vårgårda kommun

Titel: Utlåtande med anledning av uppdaterad
dagvattenutredning för detaljplan Vårgårda Norra
Version: 1
Datum: 2026-01-14

Uppdragsgivare: Vårgårda kommun
Genomförd av: Dennis Jonason, EnviroPlanning

EnviroPlanning erbjuder rådgivning och experttjänster inom natur, miljö, samhällsbyggnad, hållbart byggande och ansvarsfull hantering av kemikalier. Vi hjälper våra kunder att göra verkliga förflyttningar mot mindre miljöbelastning och ett grönt samhälle i ekologisk balans. Tillsammans tar vi oss an dina utmaningar med personligt engagemang, trygg kompetens och hög kvalitet.

Innehåll

1.	Bakgrund och syfte.....	4
2.	Förutsättningar	5
3.	Påverkansanalys.....	7
3.1.	Biotopskyddsdispens	7
3.2.	Påverkan på dikesföretaget	7
3.3.	Revidering av MKB	7
4.	Referenser	9

1. Bakgrund och syfte

Vårgårda kommun är i process att upprätta en detaljplan för Vårgårda norra. Planområdet omfattar cirka 26 hektar av i huvudsak jordbruks- och skogsmark, cirka 2 km norr om centrala Vårgårda (Figur 1). Syftet med detaljplanen är att möjliggöra etablering av nya verksamheter och handel i strategiskt läge intill väg E20 och Vårgårda tätort.

Figur 1. Planområdet, markerat med streckad linje, norr om centrala Vårgårda.

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) för detaljplanen togs fram 2022 (EnviroPlanning, 2022a). Sedan dess har planförslaget reviderats och nya förhållanden identifierats, vilket framför allt påverkar dagvattenhanteringen. Bland annat har ansvarsfördelningen mellan Trafikverkets vägar och kommunala vägar tydliggjorts. Mot bakgrund av detta har en kompletterande utredning om behovet av utökad dagvattenfördröjning genomförts (WSP, 2026).

På uppdrag av Vårgårda kommun har EnviroPlanning – som tidigare tagit fram MKB:n och genomfört en fördjupad naturvärdesbedömning av planområdet (EnviroPlanning, 2022a; 2022b) – nu fått i uppdrag att utreda om de nya dagvattenlösningarna påverkar

- tidigare meddelad biotopskyddsdispens för diken,
- om det finns ytterligare potentiella negativa effekter med fokus på påverkan på angränsande dikesföretag, samt
- om MKB eller andra utredningar behöver revideras.

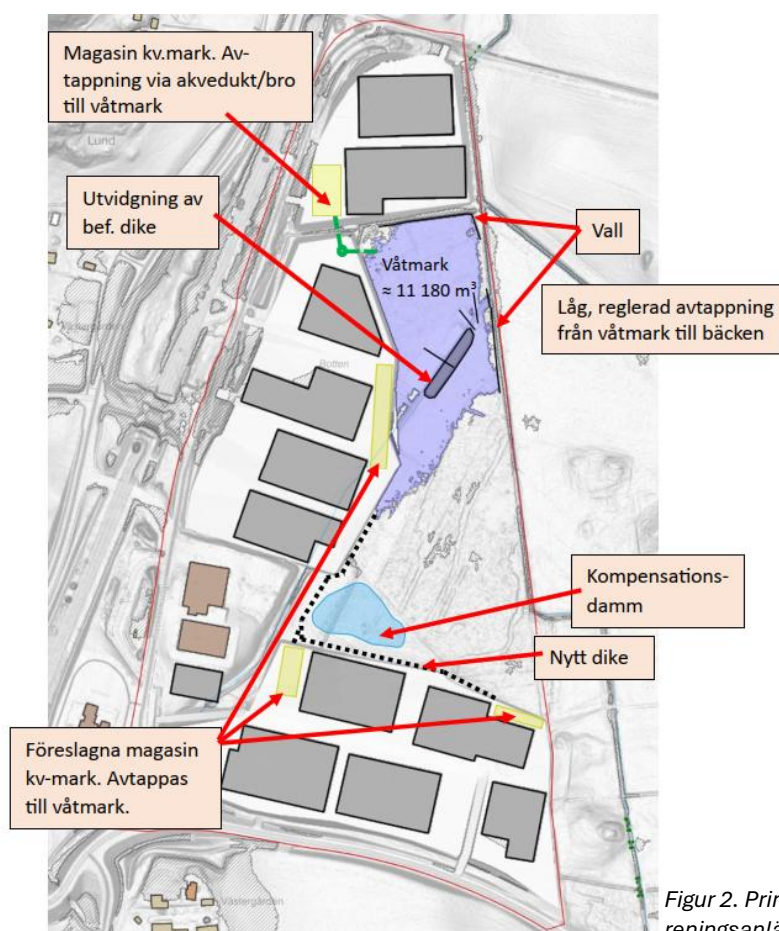
2. Förutsättningar

Föreslagen exploatering medför en ökad andel hårdgjord yta och därmed ett ökat dagvattenflöde. För att säkerställa att detta inte medför negativ påverkan på Toppebäcken öster om planområdet eller på nedströms belägna områden avser Vårgårda kommun, i enlighet med framtagna dagvattenutredning (WSP, 2026), att anlägga fördröjningsåtgärder för dagvatten.

Vidare behöver avrinningen till Toppebäcken regleras med hänsyn till gällande flödeskrav i dikningsföretaget Tumberg m.fl. Dikningsföretaget har en begränsning om $0,8 \text{ l/s} \times \text{ha}$, vilket innebär att det maximala tillåtna utflödet från planområdet uppgår till $12,4 \text{ l/s}$ ($0,8 \text{ l/s} \times 15,5 \text{ ha}$). Detta flöde är styrande för dimensioneringen av erforderlig fördröjningsvolym inom planområdet (WSP, 2026).

Dagvattenutredningen redovisar förslag till fördröjnings- och reningsåtgärder. Inom planområdets mellersta och södra delar föreslås tre fördröjningsmagasin i form av sedimentationsmagasin på kvartermark, vilka tillsammans möjliggör fördröjning av cirka $3\,170 \text{ m}^3$ dagvatten. Därutöver föreslås att avtappning från magasinerna leds till angränsande naturmark. Vid extrema nederbördstillfällen kan denna yta fungera som översvämningssyta, vilket medför ytterligare fördröjning innan vattnet avleds mot Toppebäcken.

Den fördröjningsvolym som kan uppnås genom översvämningssytan uppgår till cirka $11\,180 \text{ m}^3$ och möjliggörs genom dämning av det dike som i dagsläget mynnar i Toppebäcken. Figur 2 redovisar en principiell utformning av föreslagna åtgärder.

Figur 2. Principskiss över fördröjnings- och reningsanläggningar. Figur från WSP, 2026.

I planområdets norra del kan dagvattenfördröjning anordnas i form av kassett- eller rörmagasin, medan rening säkerställs genom brunnsfilter, sedimentationsbrunnar, sedimentationsmagasin och översilningsytor. Dagvattnet från den norra delen leds därefter till översvämningsytan i planområdets mellersta del (Figur 2). Reglerad avtappning från våtmarken kan exempelvis ske med hjälp av en flödesregulator placerad i brunn.

Sammantaget innebär dessa fördröjnings- och reningssteg att avrinningen till Toppebäcken vid normala regnförhållanden uppfyller markavvattningsföretagets flödeskrav. Vid extrema nederbördstillfällen, upp till en återkomsttid om 50 år, begränsas flödet till Toppebäcken till en nivå motsvarande avrinningen vid ett 1-årsregn från planområdet.

3. Påverkansanalys

3.1. Biotopskyddsdispens

För att möjliggöra exploatering i enlighet med planförslaget har Länsstyrelsen i Västra Götalands län bland annat beviljat dispens från biotopskyddet för borttagande av nio diken med en sammanlagd längd om cirka 920 meter. Dispensen gäller under förutsättning att detaljplan antas och vinner laga kraft, att åtgärderna utförts inom detaljplanens genomförandetid samt med reservation för villkor. Villkoren innebär att diken ska kompenseras genom att en ny damm om minst 1000 m² vattenhållande yta anläggs med omgivande svämplan anläggs på annan plats. Dammen är planlagd i södra delen av planområdet (Figur 2).

Mot bakgrund av dagvattenutredningens förslag att dämna kvarvarande dike i syfte att skapa en översvämningsyta för ytterligare dagvattenfördröjning, har frågan aktualiserats om åtgärden innebär en otillåten påverkan enligt biotopskyddsbestämmelserna. Bedömningen är att dämning av ett biotopskyddat dike inte utgör en sådan påverkan, eftersom dikets form och huvudsakliga funktion kvarstår. Någon ytterligare dispens från biotopskyddet bedöms därför inte krävas.

Dämning av diken utgör däremot vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. När åtgärden är begränsad, dikets avvattnande funktion kvarstår, ingen betydande påverkan uppstår på allmänna eller enskilda intressen och det inte finns risk för översvämning av annans mark, är åtgärden normalt *anmälningspliktig* och kräver inte tillstånd i mark- och miljödomstol. Anmälan ska göras till länsstyrelsen, som kan bedöma behovet av eventuella försiktighetsmått eller om tillstånd ändå krävs.

3.2. Påverkan på dikesföretaget

Med föreslagna fördröjningslösningar möts dikningsföretagets flödeskrav. Tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken bedöms därför inte krävas.

3.3. Revidering av MKB

Genomförda analyser visar att dagvattnets föroreningsbelastning, efter rening i enlighet med föreslagna åtgärder, understiger gällande riktvärden (WSP, 2026). För att förhindra att föroreningar från släckvatten vid en eventuell brandinsats når underjordiska magasin föreslås att sedimentationsmagasin som inte är täta i sin konstruktion förses med omslutande tät duk. Vidare föreslås att möjlighet skapas att tillfälligt stänga av avvattningsvägarna i syfte att begränsa spridning av släckvatten vid brand. Avstängningsfunktioner föreslås placeras nedströms föreslagna sedimentationsmagasin, vilket innebär att magasinens samlade volym kan utnyttjas för att omhänderta de vattenvolymer som uppkommer vid brandsläckning. Efter genomförd släckinsats ska vattnet provtas med avseende på föroreningar och, vid behov, ska magasinerna saneras (bilaga 5 i WSP, 2026).

Mot denna bakgrund bedöms risken för otillåten föroreningspåverkan på dagvattenrecipienterna Toppebäcken och Nossan – varav den senare omfattas av miljökvalitetsnormer – som liten. Det bedöms därför att en uppdatering av miljökonsekvensbeskrivningen inte är nödvändig.

Anläggandet av en översvämningsyta om cirka 1,1 hektar vid höga flöden bedöms inte medföra negativ påverkan på befintliga naturvärden. Tvärtom bedöms åtgärden kunna bidra positivt, exempelvis genom att skapa gynnsamma livsmiljöer för groddjur som är kända att förekomma i området.

4. Referenser

EnviroPlanning, 2022a. Miljökonsekvensbeskrivning - Strategisk miljöbedömning gällande detaljplan för Vårgårda Norra, Vårgårda kommun, Västra Götalands län. Författad av Nittérus, K. och Jonason, D.

EnviroPlanning, 2022b. Fördjupad naturvärdesbedömning inför detaljplan Vårgårda Norra.

WSP, 2026. Dagvattenutredning - Vårgårda Norra. 2023-11-30, reviderad 2026-01-05.